
STATULA BĖ VEIDU

Kur jis atsidūrė? Nuo kada siena kairėje pusėje nuo lovos? Jurgis atsimerkė ir iš karto prisiminė: guli ant stovyklavimo kilimėlio daugiabutyje, pas Enę namuose, vietoje antklodės užsiklojęs vien pledu. Sapnavo ryškų sapną, bet kas gi jam prisiasapnavo? Sulig kiekvienu mirksniu sapno įvykiai vis tolo ir bluko, o tikras pasaulis įgijo vis ryškesnius kontūrus. Po akimirkos realybė jį užgriuvo visu sunkumu. Senelis kažką slepia, neteko raktų, mobilusis telefonas sudaužytas, Nuosusa išsiplėtė... o lauke jo galbūt laukia du gremėzdai ir nori jį nuskriausti.

Tuo metu į patalpą įpuolė Enė, jau spėjusi apsirengti ir susišukuoti.

– Kelkis, – šaukė nuo pat durų. Balsas trūkčiojo iš panikos. – Kažkas naktį įsibrovė į klubą!

Jurgis pasitrynė akis, pašoko ant kojų, užsitempė kelnes, apsisivilko marškinėlius ir basas išlėkė paskui Enę.

– Durys išlaužtos, po visas grindis mėtosi plunksnos iš pagalvių, suplėšė užvalkalus... – springo Enė, kol skubėjo laiptais į viršų. Prie klubo durų nutilo, lyg pažvelgus į visą tą jovalą visi žodžiai būtų įstrigę širdyje.

Spynelė buvo išlupta, ant grindų viena ant kitos mėtosi knygelės, kurias kažkas nuvertė nuo lentynelės, puodelių šukės, žemės iš gėlių vazono, kuris anksčiau stovėjo kampe, nupešti lapai, Tonio natų

įmautės, medžio drožlių plokščių nuolaužos. Kilimą kažkas šiurkščiai sugrūdo šonan, taigi, trūktelėjo ir spintelę, kuri ant jo stovėjo. Virš viso to tarsi keistų baltų drugelių spiečius skraidžiojo pagalvių pūakai, kuriuos apšvietė stoglangio šviesa.

– Viešpatie, – staiga suriko Enė ir prišoko prie akvariumo, kuris, rodės, neliestas stovėjo patalpos kampe. – Jų čia nėra, jų čia nėra! – verksmingai šūkavo, atlupinėdama pelėnų namelių stogelius.

Jurgis stovėjo kaip nuplikytas. Turbūt dar neprabudo, tai negalėjo įvykti... Enė beviltiškai aiktelėjo ir kažką pakėlė nuo žemės. Negyvą pelėno kūnelį. Paguldė jį į akvariumą ir ėmė karštligiškai grabalioti betvarkėje aplink save. Greitai surado ir antrą. Tik tuomet ėmė verkti. Jurgis priėjo arčiau ir negrabiai ją apkabino. Enė priglaudė šlapią veidą prie jo marškinėlių ir sriūbavo.

Papusryčiavo tylėdami. Nors Enė nusiramino, bet jos veide įsiviešpatavo tuščia, šalta išraiška. Močiutė jiems sutepė sumuštinių ir kiekvienam nuskuto po morką. Kartu vis atsiprašinėjo, kad negali išvirti arbatos.

– Mums atjungė elektrą ir vanduo neteka, – kartojo močiutė.

Nejaugi ji vis dar nežino, kad elektros neatjungė? – pagalvojo Jurgis, bet neturėjo jėgų pagyvenusiai moteriai aiškinti, kaip pasisuko reikalai. Tuomet ji paklausė, ar jie suspės į pamokas. Mokykla. Šiąją Jurgis buvo visiškai pamiršęs.

– Ne, močiut, šiandien pamokų nėra. Tiksliau, gal ir yra, bet vyks be mūsų, – atsiliepė Enė ir pro sukąstus dantis tęsė: – Mes su Jurgiu einame į Nuosusą.

Močiutė nustebo.

– Į Nuosusą? Nežinau, man tai neatrodo gera mintis... Jums nereikėtų vietoje pamokų taip va vieniams patiems... Nuosusoje gyvena keisti žmonės, pavojingi... taip pat pilki žmonės.

– Pilki? – Jurgis nurijo paskutinį plutos kąsnelį. Pilki? Turbūt jam pasigirdo.

– Na, aš taip vadinu, – linktelėjo močiutė, – pilki atvirkščios mąstysenos žmonės.

– Kaip atvirkščios?

– Tiesiog galvoja atvirkščiai... arba gal, tiksliau, išvirkščiai. – Susimąčiusi močiutė palingavo galvą.

– Jau jai viskas painiojasi ir kalba nesąmonės, – numojo į tai ranka Enė, kai jie išėjo į gatvę.

Dangus nuo vakardienos buvo apsitraukęs išdrikusiomis rudeninėmis miglomis, atšalo. Priešais įėjimą stovėjo cisterna su vandeniu. Kaip ją čia atgabeno? Gal arkliais attempė... Bet iš kur Vynuogynų rajone atsirastų arklys? Sankryžoje stovėjo policininkas ir kažką aiškino moteriai su vežimėliu. Ta tylą buvo ypatinga. Jokių automobilių, jokių tramvajų, tamsūs šviesoforai ir uždarytos parduotuvės.

– Palaukit, aš su jumis! – prisivijo juos Tonis. Vakar nuėjo miegoti namo, gyveno už dviejų gatvių.

Pasisveikino ir Jurgis jam trumpai papasakojo, kas naktį nutiko klube. Apie negyvus pelėnus neužsiminė.

Lengvu žingsniu pajudėjo. Enė tik reikalavo pasiimti kažkiek maisto ir popieriaus su pieštuku, kad galėtų braižyti žemėlapi, kurėjo, ir veltui po Nuosusą neklaidžiotų. Jurgis nieko nesiūlė, praktiškuose reikaluose, kurie reikalavo ramybės ir apdairumo, Enė dažniausiai būdavo viršesnė. Jurgis niekaip nesuprato, kaip gali būti, kad tokia inteligentiška Enė mokykloje gali gauti tokius prastus pažymius. Būdama trylikos laisvai kalbėjo dviem užsienio kalbomis ir buvo triskart laimėjusi regioninę matematikos olimpiadą, bet atsakydavo pasimokyti kitų dalykų kontroliniams. Manė, kad tai

tiesiog laiko švaistymas. Mokytojų pašaukta prie lentos, užuot atsakiusi į klausimus, jiems pasakydavo, kad jei tikrai norėtų sužinoti atsakymą, tai pagūglintų. Tik kai grėsdavo iš istorijos ar biologijos galutinai susikirsti, paskutiniam kontroliniam darbu pasiruošdavo ir gaudavo aukščiausią balą. Vieną pusmetį netikėtai sužibėjo per chemiją, bet tik vėliau paaiškėjo, kad namuose virėdavo muilą, o geri pažymiai buvo tik šalutinis produktas.

– Tikrai mūsų kur nors lūkuriuos, – pareiškė Enė, nedrąsiai dairydama.

Jurgis pritarė. Du priešus žino, o vieną iš jų net ir pažintų, bet jų gali būti gerokai daugiau. Ar tik vienas iš jų Nuosusoje neminėjo „šefo“? Jei nori pasiekti Nuosusą nepastebėti, turi eiti aplinkkeliu ir kirsti ją netikėtoje vietoje. Todėl apie trasą nei iš Taikos, nei iš I. P. Pavlovo aikštės neverta net svarstyti.

– Skersai Karolio aikštę? – pasiūlė Tonis.

Jurgis papurtė galvą. Ne, turi būti dar apdaresni. Iš šiaurinės pusės Kartuvių kalnas leidžiasi link Muziejaus ir iš tos pusės į Nuosusą nekyla jokia gatvelė. Statų šlaitą dengia tankūs krūmynai, pilni šiukšlių. Nuo Muziejaus į kalną toje pusėje nėra nieko, tik keletas neprižiūrėtų takelių. Ten niekas jų netykos.

Prabėgo Vynuogynų gatvę iki pat aplinkkelio, šį rytą netikėtai tylaus ir apleisto, apėjo Muziejaus pastatą ir, kai buvo įsitikinę, kad į juos niekas nekreipia dėmesio, užsiropštė ant akmeninės tvorės, už kurios prasidėjo Kartuvių kalnas. Šioji siekė jiems pečius. Greičiausiai ją pastatė, kad Muziejaus pastatą apsaugotų nuo žemių nuošliaužų iš Nuosusos. Pirmiausia viršun užkopė Tonis, po jo – Jurgis, ir galiausiai bendromis jėgomis užtempė Enę. Jurgis, dar kartą įsitikinęs, kad į juos niekas nekreipia dėmesio, paskui kitus dingo brūzgynuose.

Išmintas takelis raitėsi aukštyt tarp krūmynų, po truputį daugėjo skaldos ir akmenų. Kartą netgi turėjo grįžti: takelis juos navedė po stačia uola, po kuria kažkas buvo surentęs laikiną pašiūrę su ugniaviete. Sprendžiant iš aprūkusių pagalių ir aprūdijusių konservų skardinių, kažkas neseniai ja naudojosi. Aplinkui mėtėsi nuorūkos. Ant uolos viršūnės stabtelėjo.

– Ponai, – atsiduso Enė, – ar ne nuostabu?

Medžiai praretėjo ir po jais atsivėrė kerintis Prahos vaizdas. Petrinas, upė, Senamiestis ir tolimasis Vitkovas atsivėrė tarsi ant delno.

Bet Jurgį sudomino kai kas kitas. Virš artimiausių namų stogų kybojo juodas taškas, skraidžiojo šen bei ten, lyg ko ieškotų.

– Dronas. Kybo prie Nuosusos sienos, – tarė Enė, pastebėjusi, kur Jurgis įsmeigė žvilgsnį. – Manai, kad?..

Jurgis nežinojo. Kai kas jų ieško, tai tikra. Bet ar būtų dėję tokias pastangas tik tam, kad surastų tris vaikus? O gal Jurgis jau negali blaiviai mąstyti, nes po vakarykščių įvykių jam užtemo protas?

– Eikime šalin. Man tai nepatinka, – pagaliau pratarė ir paragino kitus keliauti tolyn, kad pasislėptų atžalyne ir nebūtų matomi iš miesto. Greitai atsitrenkė į seną, apdaužytą, gal keturių metrų aukščio sieną. Ji buvo iškilusi virš aplinkinių krūmynų.

– Gynybinė senosios Nuosusos siena, – nusprendė Enė. – Turėtume eiti palei ją, kol rasime vartelius.

– Ne, palaukite čia, pasidairysiu viršuje, – pasiūlė Tonis.

Žvilgsniu pamatavo sieną, rado atbrailą kairei kojai ir ėmė ropštis. Sparčiai kilo ir greitai jau stovėjo ant sienos keteros.

– Minutėlę, – sušuko atsigręžęs ir dingo jiems iš akių.

– Kad būtų aišku, – nusiviepe Enė, – aš niekur nesiropšiu, aš ne kokia savizudė.

Jurgis sutiko, ir, nors išoriškai nebuvo matyti, jam palengvėjo. Nekentė aukščio, o po vakardienos – dvigubai. Tuo labiau kad viršaus turbūt ir nepasiektų – niekad nebuvo toks mitrus kaip Tonis.

– Kažkur čia turėtų būti praėjimas, – pareiškė. Bet, kur bepažvelgsi kairėn ir dešinėn, aplinkui teaugo vien krūmynai ir kažkokie spygliuoti ūgliai.

– Ei, sugrįžk, mes paskui tave neiname, – sušuko link tvoros viršaus.

Praėjo ilga minutė tylos, bet Tonis neatsiliepė.

– Eime. – Jurgis linktelėjo Enei.

Bet nespėjo nė dviejų žingsnių žengti. Kažkur iš viršaus stebuklingu būdu nusileido kopėčios, o po akimirkos jomis į tvoros papėdę nulipo Tonis.

– Kitoje pusėje yra sodas, buvo atremtos į medį, – puse lūpų šypsodamasis paaiškino.

Taigi, užlipo viršun ir, kai visi trys jau sėdėjo ant tvoros apsižergę keterą, perdėjo kopėčias į kitą pusę. Už gynybinės sienos prasidėjo senoji Nuosusa. Namukai iš juodų akmenų, ažuolinių sienojų ir nedegtų plytų, susispaudę vienas prie kito, persikleipusiais stogais su siaurais kaminukais ir apskritais palėpių langiukais, bažnyčių bokštai su barokiniais kupolais, tykios aikštės ir susenę, rudeniš-kai nusidažę medžiai, persivėrę į gatves per metalines sodų tvoras.

Žolė kitoje sienos pusėje jiems beveik siekė liemenį. Jurgis pramynė takelį iki vartelių, pro juos išėjo į grįstą kiemą. Iš jo tam sia pakampe pasiekė gatvę.

– Niekur nieko, – ramiai linktelėjo.

Bet iš karto krūptelėjo. Vieną mirksnį jį pervėrė nemalonus, slogus jausmas. Kažkas juos stebi. Rimtai. Trečiame priešais stovinčio namo aukšte sušmėžavo išblyškęs, rūstus veidas, o kai Jurgis

jį pastebėjo, užuolaida truktelėjo, kad nebūtų matomas vidus. Ne, Nuosusa nėra apleista, nors taip ir atrodo. Pajudėjo gatve aukšty.

– Žinai, kur einame? – pasiteiravo Enė.

– Jo, – atsakė Jurgis, bet nebuvo toks tikras. Jiems reikia per Kartuvių kalną į kitą pusę, į naujesniąją Nuosusos dalį.

Tonis apniukęs stebėjo dangų.

– Manote, kad tuo dronu gali mus ir čia sekti?

Nesąmonė, juk jie Nuosusoje, paaiškino Jurgis, o dronams skraidyti reikalinga elektros energija.

– Ar ne? – pridūrė, pastebėjęs, kad Enė apie kažką mąsto.

– Na, turbūt tavo teisybė, – tarė, – nors ir nesu visiškai tikra, kad kažkur aukštai virš Nuosusos elektra nepradeda veikti. Ar esi kada nors girdėjęs, kad lėktuvai jos turėtų vengti? Arba palydovai? Kai grįšime, turėsiu daugiau pasiskaityti apie Nuosusą.

Pasuko į stačią gatvelę ir ėmė leistis. Priešais gražų, naujai tinkuotą namuką jauna moteris šlavė nukritusius lapus, tolėliau žaidė du maži vaikai, maždaug šešerių metų. Spardė kamuolį.

Priešingoje gatvės pusėje stovėjo vežimaitis, uždengtas užtiesalu, ir nutriušęs dviratis. Kai ėjo pro moterį, ši nusišypsojo Jurgiui, pasisveikino ir užėjo į namą kažko pasiimti.

– Laba diena, – tarė vienas iš vaikų ir įsmeigė į Jurgį dangiš-kai žydras akis.

Jurgis atsakydamas neaiškiai suniurnėjo. Kitas vaikas tuo tarpu nubėgo žemyn kamuolio, kuris ritosi grindinio trinkelėmis iki pat gatvės posūkio į dešinę.

– Laba diena, – nugirdo Jurgis, kaip kitas vaikas taip pat su kažkuo sveikinasi.

– Labas, vaiki, gražus sviedinys. Gaudyk, – atsakė vaikui aukš-tas, prikimęs balsas.

Jurgis kaipmat jį atpažino. Velnias. Liko tik kelios sekundės. Į namus? Ne, kažkas ten gyvena. Bėgti? Su Tониu pabėgs, bet Enė ne tokia greita. Vežimaitis. Taip, vežimaitis.

– Slėpkitės. Nagi! Greičiau, – sušnibždėjo draugams.

Enė akimirksniu susivokė. Tonis sumišęs liko stovėti, taigi Jurgis sugriebė jį už parankių ir nutempė kartu. Enė įsliuogė po už-dangalų, Tonis paskui ją. Jurgis norėjo sekti paskui juos, bet staiga pastebėjo, kad vaikas, kuris prieš akimirką su juo sveikinosi, pakraupęs žiūri į juos. Po galais, tai negerai.

– Pst, – priglaudė pirštą prie lūpų.

Vaikas nusteбęs žioptelėjo, lyg norėtų kažką pasakyti, bet ne-spėjo nieko ištarti. Iš už gatvės kampo išdygo tamsi figūra. Jurgis tėsėsi į vežimaičio dugną ir užsitempė ant savęs užtiesalą.

Ranka užsidengė burną, kvėpuoja per garsiai. Ar girdisi žings-niai? Taip, kažkas eina į šitą pusę. Sustojo. Kaip toli? Sunku pasakyti.

Ar mato aplinką Enė arba Tonis? Tonis kitame vežimaičio gale, Enė ir Jurgis glaudžiasi nugaromis, jos veido nemato. Čerkštelėjo degtukas. O gal tik grikštelėjo akmenukai ant grindinio. Į žemę bumbtelėjo kamuolys. Taigi, abu vaikai čia. Bet kas nutiko vyrui su juoda striuke? Nuėjo? O gal stovi ir laukia? Bet kodėl? Jei jų nepaste-bėjo, neturi jokio pagrindo sustoti. O jei būtų pamatęs... seniausiai būtų nutraukęs užtiesalą nuo vežimaičio. O gal su jais tiesiog žaidžia...

– Sveiki, – pasigirdo netoliese, – ar nepraejo pro čia kokie nors vaikai? Maždaug dvylikos metų, berniukas ir mergaitė... Mat vaikai pabėgo į Nuosusą, tėvai dėl jų jaudinasi.

Jam atsakė jaunas moteriškas balsas:

– Laba diena, taip, ėjo pro čia. Du vaikinai ir mergina. Ėjo ga-tve žemyn. Vos prieš porą minučių, tikrai ne daugiau. Jei čia pasiro-dytų, ar turiu perduoti, kad jų ieškote?